

Wees Gods hart, handen en stem Jakobus 2.1-17

**Rev Dr Jos Strengolt
Heliopolis 2015**

Ik denk dat u deze week de afschuwelijke foto's hebt gezien van een jongetje van drie jaar oud dat verdronken was en wiens lichaam aanspoelde op een strand in Turkije. Samen met zijn familie had hij een wanhopige poging gedaan om oorlog en ellende te ontvluchten en een veilige haven in Europa te vinden.

Het jongetje kwam uit de Koerdische stad Kobani in Syrië. Eerder dat jaar was die stad zwaar getroffen door gevechten tussen ISIS (Daesh) en Koerdische strijders. Natuurlijk wilden zijn ouders een veilige plek vinden, een toekomst voor hun kinderen. Is dat niet de droom van alle ouders?

Het Midden-Oosten en delen van Afrika verkeren in chaos; mensen worden vluchtelingen; miljoenen zijn op drift. En wij hier in Caïro worden dagelijks geconfronteerd met armoede en arme mensen.

Hoe gaan wij om met de ellende die zich voor onze deur afspeelt?

Zoals veel mensen heb ik de neiging om de ellende om mij heen niet te veel tot mij door te laten dringen. Ik denk dat wij vaak doen alsof die er niet is. De jongens die hier op straat slapen, de vluchtelingen die moeite hebben hun kinderen te voeden, de straatveger die wordt veracht en voor een paar honderd pond per maand naar huis gaat.

1. Wees niet neerbuigend

Het is zo gemakkelijk om een paar pond te geven om onszelf gerust te stellen dat we iets hebben gedaan; misschien voelen we ons zelfs goed over onszelf. Jakobus roept ons in zijn brief echter op tot een veel radicalere houding tegenover mensen die hulp nodig hebben.

Voor een Jood in de tijd van Jakobus was het geven van aalmoezen van het grootste belang. Men beschouwde aalmoezen als de belangrijkste verdediging wanneer iemand door God geoordeeld werd. "Water blust een laaiend vuur," schrijft Ben Sirach, "en aalmoezen doen verzoening voor de zonde" (Sirach 3:30).

Ook in de islam zien we deze houding terug. Zo las ik op een islamitische website dat het geven van aalmoezen "het hart reinigt, de geest en de ziel zuivert en bovendien de behoeftige moslims bereikt." Maar in de eerste plaats is het iets waarvan je zelf voordeel hebt.

Veel christenen lijden eveneens aan deze egoïstische houding. Velen geloven dat als zij hun geld weggeven, God hun bezit zal vermeerderen. Dus geven wij om meer terug te krijgen? Dat idee is werkelijk beschamend voor een christen.

Als dit onze houding is, zullen degenen die wij helpen al snel aanvoelen hoe neerbuigend ons gedrag eigenlijk is. We geven een paar pond zodat we niet langer lastiggevallen worden door hun bedelen of door ons eigen schuldgevoel. Of we gebruiken de arme die we helpen eenvoudig als een opstapje om bij God in een goed blaadje te komen.

Wat Jakobus schrijft over rijk en arm in de gemeente is een belangrijke les voor ons — en die gaat veel verder dan alleen liefdadigheid bedrijven.

Behandel de rijke niet beter dan de arme. Dat is zijn boodschap. En die is radicaal.

Jakobus schetst het beeld van twee mannen die de gemeente binnenkomen. De één is prachtig gekleed en zijn vingers zijn bedekt met gouden ringen. De rijke wordt met groot respect behandeld, terwijl de arme met minachting wordt bejegend. Precies zoals dat overal in de samenleving gebeurde.

"Wij versieren onze vingers met ringen," zei Seneca, de Romeinse filosoof en staatsman die leefde in de tijd waarin Jakobus zijn brief schreef. En, zo zei Seneca, "wij verdelen edelstenen over ieder gewricht." Sommigen huurden in die tijd zelfs ringen om te dragen tijdens belangrijke sociale gelegenheden.

In de Griekse en heidense samenleving gaf men weinig om de armen. De Stoïcijnen, de populairste filosofische stroming van die tijd, streefden naar *apatheia*: volledige gevoelloosheid. Hun doel was een leven van onverstoorbare rust. Emoties verstoren immers de innerlijke vrede. Daarom wilden zij alle gevoelens uitschakelen.

Wanneer Vergilius in zijn werk *Georgica* (2:498) het beeld schetst van de volmaakt gelukkige mens, heeft die geen medelijden met de armen en geen verdriet om mensen in nood, omdat zulke emoties zijn eigen rust zouden verstoren.

Dat is eigenlijk een heel gewone houding. Wij houden er ook niet van om foto's te zien van een verdronken jongetje van drie jaar dat levenloos op een strand ligt. Hij zou mijn kleinzoon kunnen zijn. Hij zou uw kind kunnen zijn.

Wanneer wij zulke beelden op het nieuws zien, kijken we liever weg. Misschien zappen we snel naar een vrolijke spelshow op televisie om niet geraakt te worden. Het is veel gemakkelijker om stoïcijns te blijven tegenover al die ellende.

Maar dat is precies het tegenovergestelde van een christelijke houding. Voor de Stoïcijn betekent geluk opgesloten zijn in je eigen rustige wereld; voor christenen betekent geluk dat je actief deelt in het leed van anderen. Dat je bij de mensen bent, hen helpt, met hen huilt.

Dat je handelt.

Doet wat God van ons verlangt.

2. Wij volgen God

Een christen heeft mensen lief en respecteert hen — ook degenen die hulp nodig hebben: onze arme bedelaars, straatkinderen en lijdende mensen. Daarom valt Jakobus krachtig de gedachte aan dat zulke mensen in de gemeente met minder respect behandeld zouden mogen worden dan degenen die geld bezitten.

Denk daar eens over na. Wanneer politici of beroemde mensen de kerk binnenkomen, behandelen wij hen vaak met het grootste respect. Waarom? Het zijn vaak juist diezelfde mensen die besluiten dat de grenzen gesloten moeten worden voor vluchtelingen. Zij creëren de structuren die de armen onderdrukken.

De kerk moet de plaats zijn waar alle onderscheid verdwijnt. Er mag geen onderscheid zijn in rang, aanzien of rijkdom wanneer wij samenkomen in de aanwezigheid van de Heere Jezus Christus, de Heere der heerlijkheid.

In Gods aanwezigheid zijn alle mensen gelijk en verdienen allen dezelfde rechtvaardigheid en dezelfde mogelijkheid om in vrede te leven en voldoende voedsel voor hun kinderen te hebben.

Als christenen keren wij ons tegen iedere vorm van discriminatie.

Hoe wij ons kleden, onze huidskleur, onze nationaliteit, ons banksaldo, onze maatschappelijke positie of ons kapsel — niets daarvan doet ertoe voor God. Daarom beschouwt de ene, heilige, algemene en apostolische Kerk deze zaken als onbelangrijk.

Ons geloof drijft ons ertoe actief het welzijn van ieder mens na te streven, ongeacht zijn of haar achtergrond.

Alle mannen en vrouwen zijn geschapen naar Gods beeld; zij hebben dezelfde oorsprong en dezelfde natuur en delen, doordat Christus hen verlost, in dezelfde goddelijke roeping en bestemming.

De woorden van Jakobus sporen ons werkelijk aan om ons in te zetten voor de menselijke waardigheid van iedereen die wij ontmoeten. De schrijnende ongelijkheid en onderdrukking waaronder miljoenen mannen, vrouwen en kinderen vandaag lijden, staan lijnrecht tegenover het Evangelie en mogen ons niet onverschillig laten.

Wat zou Jezus doen?

Wij helpen arme mensen omdat zij rechten hebben; omdat zij waarde hebben; omdat zij naar Gods beeld zijn geschapen. Wanneer dat onze houding is, zal onze hulp nooit neerbuigend zijn.

Wij helpen en geven omdat wij één mensenfamilie zijn. Allen zijn door God geschapen, allen zijn door God geliefd. Hij is buitengewoon vrijgevig. Hij geeft ons voortdurend, omdat wij zo afhankelijk zijn. Misschien niet op financieel gebied, maar wij hebben allemaal onze noden. Daarom zitten wij samen met de hele mensheid in hetzelfde schuitje.

"God," zei de Amerikaanse president Abraham Lincoln, "moet wel van gewone mensen houden, want Hij heeft er zoveel van gemaakt."

God trekt bij het oordeel niemand voor. Voor Hem zijn onze rijkdom of ons paspoort onbelangrijk. Hij spreekt ons aan op ons persoonlijke gedrag. En de Bijbel maakt overvloedig duidelijk dat wanneer wij veel hebben en iemand anders gebrek lijdt, wij moeten handelen als Gods handen.

Als iemand een dak boven zijn hoofd nodig heeft, kunnen wij dan weigeren? Als iemand voedsel nodig heeft, kunnen wij dan ons hart sluiten? Als wij in een veilig land wonen, kunnen wij dan onze deuren sluiten?

Jezus was natuurlijk bij uitstek Gods Hand, meer dan wie ook. In Zijn eerste preek in de synagoge van Nazareth verklaarde Hij:

De Geest des Heeren is op Mij, daarom heeft Hij Mij gezalfd; Hij heeft Mij gezonden om aan armen het Evangelie te verkondigen. (Luk 4.18)

Hoe kunnen wij dan neerkijken op mensen die minder hebben dan wij, als God hen liefheeft en Jezus die liefde zo zichtbaar heeft gemaakt?

Jakobus zegt:

Luister, mijn geliefde broeders, heeft God niet de armen in deze wereld uitverkoren om rijk te zijn in het geloof en erfgenamen te zijn van het Koninkrijk, dat Hij beloofd heeft aan hen die Hem liefhebben? (Jak. 2.5)

Hij heeft het Koninkrijk beloofd aan hen die Hem liefhebben. Liefde tot God is waar Hij naar kijkt.

Maar, schrijft Jakobus, "u hebt de arme oneer aangedaan." U behandelt hem slecht. Wij proberen onze rijkdom en onze economie te beschermen, dus laten wij de armen vooral buiten houden.

Als het voor christenen onaanvaardbaar is om de armen buiten de kerk te houden, hoe kunnen wij dan de poorten van onze landen sluiten? Moet de kerk niet het voorbeeld geven van hoe God wil dat de wereld zich gedraagt?

Zijn wij soms zo bang dat ons bruto nationaal product een half procent daalt?

God heeft de armen en de vluchtelingen uitgekozen, maar wij behandelen hen alsof zij minder belangrijk zijn dan politici, popsterren of zakenmensen.

Bovendien is het volgens Jakobus niet eens logisch om partij te kiezen voor de rijken:

Zijn het niet de rijken die u onderdrukken en u voor de rechtbank slepen? Zijn zij het niet die de goede Naam lasteren die over u is uitgeroepen? (Jak. 2.6-7)

Neerkijken op wie dan ook, en zeker op de armen, is volgens Jakobus zo ernstig dat het neerkomt op het lasteren van de heerlijke Naam waarnaar wij genoemd zijn. Mensen met geld beter behandelen dan mensen zonder geld is godslastering.

Vluchtelingen behandelen alsof zij vuil zijn, is godslastering. Jezus en Zijn familie waren zelf ooit vluchtelingen. Stel u eens voor dat Egypte zijn grenzen voor Jezus had gesloten. Misschien waren zij dan wel gedwongen geweest in een gammel bootje naar Griekenland te vluchten.

3. Aan ieder wat hij nodig heeft

Jakobus schrijft:

Als u echter de koninklijke wet volbrengt volgens de Schrift: U moet uw naaste liefhebben als uzelf, dan doet u goed. Maar als u de ene mens voortrekt boven de andere, bedrijft u zonde en wordt u door de wet veroordeeld als overtreders. (Jak. 2.8-9)

Jakobus verwijst naar de "koninklijke wet" van de Schrift: heb uw naaste lief als uzelf. Dat is de normale levensstijl van hen die God liefhebben. Maar als wij onze naaste moeten liefhebben zoals onszelf, dan is iedere vorm van discriminatie onmogelijk.

Ik moet de arme liefhebben zoals mijzelf.

Ik moet de blanke liefhebben zoals mijzelf.

Ik moet de rijke liefhebben zoals mijzelf.

Ik moet de vluchteling liefhebben zoals mijzelf.

Ik moet de zwarte vrouw liefhebben zoals mijzelf.

Mannen, vrouwen, dieven, vluchtelingen, rijke mensen, lelijke mensen, aardige mensen, analfabeten, politici en hoogleraren — ik moet hen liefhebben zoals ik mijzelf liefheb.

De kern van Jakobus' betoog tegen snobisme en stoïcijnse onverschilligheid tegenover de ellende om ons heen is dit: geloof moet zichtbaar worden in oprechte broederliefde. Probeer geloof in Christus niet te combineren met verering van maatschappelijke status; dat werkt niet.

Combineer geloof in Christus ook niet met de gedachte dat uw eigen volk belangrijker is dan andere volken.

Ga er niet van uit dat de grenzen van uw land belangrijker zijn dan mensen. Dat is een overtreding van de wet van de liefde.

Ik beweer niet dat er eenvoudige politieke oplossingen zijn voor het probleem waarmee wij vandaag worden geconfronteerd.

Maar de economie of de politieke situatie van onze landen mag nooit als onmenselijk argument gebruikt worden om de acute nood van miljoenen mensen niet onmiddellijk aan te pakken.

Jakobus is scherp:

Want onbarmhartig zal het oordeel zijn over hem die geen barmhartigheid bewezen heeft. En de barmhartigheid roemt tegen het oordeel. (Jak. 2.13)

Verwaarlozing en minachting van armen of van mensen die anders zijn dan wij betekent handelen zonder barmhartigheid. En wie zo handelt, zal door God zonder barmhartigheid geoordeeld worden.

Jezus was het met Jakobus eens. Hij zei:

Zalig zijn de barmhartigen, want aan hen zal barmhartigheid bewezen worden." (Mat. 5.7)

Wat betekent het dat "de barmhartigheid roemt tegen het oordeel"? Het betekent dat wie barmhartigheid beoefent met vertrouwen, ja zelfs met vreugde Gods oordeel tegemoet kan zien, omdat hij weet dat God hem barmhartigheid zal bewijzen.

Augustinus zei hierover:

Wanneer de rechtvaardige Koning rechtsprekt, wie zal dan beweren een rein hart te hebben? Wie zal zich erop beroemen zonder zonde te zijn? Natuurlijk niemand. Welke hoop zou er zijn als de barmhartigheid niet zou zegevieren over het oordeel? Maar die barmhartigheid zal alleen bewezen worden aan hen die zelf barmhartig zijn.

Ik moet hierbij duidelijk zijn: alleen Jezus Christus brengt ons veilig door het oordeel. Als u door het geloof verbonden bent met de Zoon van God, is uw leven veilig in Gods handen.

Maar geloof zonder daden van liefde is geen waar geloof in Jezus Christus. Jakobus noemt dat een dood geloof.

Een dood geloof is alleen geschikt om begraven te worden; het heeft voor God geen waarde.

Conclusie

Denk daarom na over uw eigen levensstijl en uw eigen daden. Hoe tonen die liefde, respect en zorg voor alle mensen? Hoe weerspiegelen zij Gods visie op de mensen die Hij geschapen heeft?

Laten wij God vragen ons te helpen om met Zijn ogen, Zijn verstand en Zijn hart te zien, te begrijpen en te voelen wat er om ons heen gebeurt.

En laten wij daarna handelen.

Handel met liefde en respect voor alle mensen om u heen.

Als uw kinderen iets nodig hebben, als uw broer of zus dringend hulp nodig heeft, als uw neef of nicht uw steun nodig heeft, dan helpt u toch zoveel als u kunt. Dat is de normale liefde binnen een gezin.

Welnu, als christenen weten wij dat de hele mensheid één familie is, omdat God allen heeft geschapen. En zeker als gemeente zijn wij één familie.

Sluit uw hart niet voor de noden van de wereldwijde familie van de mensheid.

En handel.

Doe wat u kunt, hier waar u bent.

En laat uw stem horen om op te komen voor de rechten van hen die alle hoop verloren hebben.

Wees Gods hart, Gods handen en Gods stem.

Want alle mensen hebben het recht om in vrede te leven, met een dak boven hun hoofd en voedsel voor hun kinderen.

+ In de Naam van de Vader en van de Zoon en van de Heilige Geest. Amen.